

OCENJUJEMO

Ples

Tulkudream

Plesni teater Ljubljana

★★★★★

Koreografinja in plesalka Tanja Zgonc, ki plemeniti slovensko plesno sceno z unikatnim in dolgotrajnim izkustvenim poznavanjem japonskega butoja, je s projektom *Tulkudream* v domačem prostoru sprožila vsebinski premik; ne le izviren, tudi dragocen in progresiven. Premestitve kulturnih (nacionalnih) tradicionalnih vzorcev v drugo okolje so vselej tvegane, problematične pa toliko, kolikor je »problematična« (torej morebitno nerazgledana in nedovzetna) mišljenjska struktura sprejemnikov. Kar Zgončeva lansira v naš (slovenski, evropski) prostor, je z vidika splošne in gledališke populacije še vedno precej doživljajsko nepoznano in neraziskano. Pri tem merimo na kakovost in čvrstost koncentracije, ki mora biti s strani izvajalca vseobsegajoče absolutna, s strani občinstva pa (vsaj) nemotena in nepretrgoma kompaktna. Vsak miselni odmik, vsaka spozaba ali mentalni odmor, zahteva davek – skrhanost celostnega priručja dogodka in zamujenost nepovratnega. *Tulkudream* je posvetitev telesu in ne glede na to, ali nas njegova govorica nagovarja neposredno ali z distance projekcijskega platna, je navzočnost v sporočilnosti enakovredna in kljub oziroma prav zaradi metodološke kompletnosti ujemajoča se. Tulku – poseblja ga izvajalka – je mitološko obarvan lik, nekakšna reinkarnacija samega sebe, ki ponovno vstopi v svet, deležen je izdatnega razsvetljenja, ki ga uporablja v smeri empatije v človeštvo. Tega motri in zaznava z daljave, kakor da intuitivno, skozi paralelnost vzajemnih misli (nič v tej predstavi ne teži h konkretizaciji, pravzaprav bi bil vsakršen njen vnos svojevrstno razvrednotenje). Zgončeva prehaja skozi različne podobe, od najbolj abstraktnih (ki so obenem najbolj krčevito prešite z butojem) do takšnih, ki namigujejo na obliko prepoznavne civilizacije (ne le skozi vzhodnjaško opravo, tudi prek zametkov krčevitega smeha in trgajočega joka). Osupljiva transformacija, ki jo priključuje izvajalka, jo nato poseduje, pogloblja in ji na koncu

morda tudi podleže, učinkuje kot celostna preobrazba, ki se začne na obličju, nadaljuje na telesu in sklene s celotno bitjo. Dinamika sunkovitih, spastičnih trzljajev, odrezavega dihanja, zdaj ukleščene, zatem osvobojenega telesa, se iz goste neposredne bližine izvajalke premika na platno, kjer se razpira drugi pol, svet, s katerim izvajalka mestoma komunicira neopazno, včasih v obliki drobnih sinhronih gibov, a z nenehno natančno ozavešenostjo. Video Eme Kugler je zasnovan kot »grandiozni minimalizem«, ki zmere prikazati človekovo majhnost v nasprotju s silovitostjo narave v vsej njegovi monumentalnosti. Več deset izvajalcev butoja (v izvedbi sedanjih in nekdanjih študentov Tanje Zgonc na AGRFT) niza gibalne butoformacije, skozi estetsko dovršenost posredujejo simboliko masivnega človeštva (ki na koncu ne glede na vse vendarle izpuhti), medtem ko solistični video nastop Rosane Hribar v ekspresivnih gibih oža fokus na individualnost, posameznikovo nenadomestljivost. Naj ne zveni kot izmikanje kritičnemu zapisu, toda opisovanje dogodka oziroma uprizoritvene zvrsti, katere ena izmed osnovnih značilnosti je prav neubesedljivost doživetelega (tesnobna neznanost sveta ...), je le kaplja v morje, minorna spremljevalna dimenzija uprizoritve. Je pa zato mogoče artikulirati mnenje na vzporedno sporočilnost *Tulkudreama*; v njem se pokaže neizmerna pripadnost med Tanjo Zgonc in njenimi učenci. Skozi umetniško dejanje je med njimi zaznati ganljiv in spoštljiv obojestranski poklon.

ZALA DOBOVŠEK

Razstava

100 let slovenske lutkovne umetnosti

Narodni muzej Slovenije, atrij

★★★★★

Lutka je zelo star gledališki izraz, lutkovno gledališče pravi zgodovine gledališke umetnosti, a ob tem tako specifično v svoji tehniki, likovnosti in značaju lutke kot take. Lutke in lutkovne predstave so z rekviziti in scenografijo pomemben del naše kulturne dediščine; še posebej lutke in avtorji, vključeni na razstavo *100 let Slovenske lutkovne umetnosti*, so vrhunski, mnogi izmed njih so ustvarili lutke

antologijskih predstav.

O tako imenovani »likovni dramaturgiji«, o kateri sta besedovala avtorja razstave, ni ne duha ne sluha. Koncept razstave temelji le na seznamu lutk in njihovi razporeditvi ob zid, zaradi česar je težko pričakovano praznični dogodek te žlathne in stare umetnosti namesto razstave dobil obliko kramarskega sejma. Večina izbranih predstav slovenskih lutkovnih gledališč (od mariborskega in ljubljanskega do gledališča Jožeta Pengova, Papelita, gledališča Konj ...) je dobila svojo stojnico, na kateri visi približno pet lutk. Stojnice so razvrščene ob zidovih atrija tesno druga ob drugi in v sklepnem krogu razstave je med lutkami različnih predstav le še kakšen centimeter razdalje, lutke ene predstave se staplajo s sosednjo. Kajti, če se jemlje lutko brez mizanscene, se jo mora obravnavati kot skulpturo in kot taka potrebuje dovolj prostora, da zaživi. Zdi se, da je približno 250 lutk obtičalo v začasnem »skladišču«, kjer čakajo na svojo dolgo pot, saj naj bi v prihodnjih mesecih obiskale Beograd, Subotico, Novi Sad, Bar, Kotor, Zagreb in Budimpešto. Upajmo, da so organizatorji (UNIMA in Mini teater) priskrbeli dokumente začasni izvoz, razstavo dobro zavarovali in da bodo pospravili lutke v ustrezne kovčke, saj pošiljajo na pot cvetni izbor slovenske lutkovne umetnosti! Namreč, po profesionalnih standardih so predstavljene le Klemenčičeve marionete in Kuretove ročne lutke, oboje so že bile strokovno obdelane in ovrednotene, restavirane so bile tudi partizanske marionete. Preostale lutke še čakajo na to in so na pričujoči razstavi le neustrezno razvešene. Dobrodošel bi bil tudi pedagoški vidik, saj pogrešamo predstavitevna besedila in tudi oznake – ali so javanke, sicilijanke, ročne lutke ... ali marionete. Že zdavnaj je napočil čas, da bi se zgolj suhoparno naštevaje ustvarjalcev in predstav nadgradilo. Drobna zloženka ne more nadomestiti študijsko pripravljenega kataloga, ki bi strokovno ovrednotil slovensko lutkarstvo in ga ob stoletnici postavil v družbenozgodovinski kontekst.

**VESNA TERŽAN
Gledališče**

Jera Ivanc: Prevare

Mestno gledališče ljubljansko

★★★★★

Na Mali sceni MGL so krstno

Page: 15

Reach: 130000

Country: SLOVENIA

Size: 622 cm2

2 / 2

uprizorili jezikovno gibko in besed(il)no razkošno ter odrsko razgibano in radoživo komedijo Jere Ivanc *Prevare*, kakor jo je priznana klasična filologinja in prevajalka izmojstrila »po motivih komedije *L'Ingannati* (1532) anonimnega renesančnega avtorja« (dramaturški sodelavec in avtor sklepnih verzov je Gašper Tič). Sredozemsko polnokrvni komedijski zaplet, ki po izročilu sega do antičnih Plavtovih *Dvojčkov*, s časovno odmaknjenostjo ter človeško polnokrvnostjo in vsečasnostjo imenitno izbranim soustvarjalcem ponuja ogromno priložnosti za žlahtno, razkošno in lahkotno komedijsko poigravanje, pri katerem je ves čas v ospredju »kako«, se pravi, način uprizorjanja.

Prepoznavne so zgodbe o dvojčkih, bratu in sestri obubožanega trgovca Virginia, ki ju življenje najprej surovo razdvoji in na koncu spet srečno zbliža, ko si najdeta v srečnem koncu v domačem okolju vsak najprimernejšega izvoljenca svojega srca. O starcih, od katerih bi se skoporiti Virginio rad brez dote znebil svoje radožive in izbirčne Lelie ter bi se premožnejši in pohotnejši Gherardo celo nekritično hotel oženiti z njo, obenem pa se »znebiti« svoje možitveno neučakane in razvajene hčere Isabelle. Pa o njihovi temperamentni in preživetveno nabrili služinčadi ter o drugih značilnih predstavnikih tedanjega meščanstva, obrtništva, zaljubljenih študentov in celo predstavnice najstarejše obrti. Vse te zgodbe povezuje ozračje renesančne prebujenosti telesa in vsakršnega čutnega hedonizma, ki ves čas v protagonistih spodmika temelje načelom družbeno zapovedanega v smeri prvinsko naravnega in prizemljenega. Posledice neobvladljive premoči naravnega in prvinskega so »prevare« kot zmagoslavje človekove polnokrvnosti, veselja do življenja in vsakršnega užitka, a tudi »prevare« kot temelj odrske (rado)živosti in razposajenosti.

Prav v iskanju prepričljivosti odrskega »prevarantstva« protagonistov sta našla plodno izhodišče za iskrivo ter virtuosno domišljeno in do podrobnosti izvedeno lahkotno glasbeno komedijo režiser Jaka Ivanc ter avtor glasbe in korepetitor Davor Herceg. Slednji je z živo klavirsko spremljavo (Jana Severja, Marka Petrušiča ali avtorja glasbe samega) in spevnimi songi, suvereno odpetimi brez mikrofonov in ozvočenja, približal renesančno komedijo priljubljeni stilizaciji ameriške filmske burleske in lahkotne komedije. Za močno stilizirano časovno patino je z renesančno slikovitostjo kostumov, lasulj in mask poskrbel kostumograf Leo Kulaš, medtem ko sta scenografa Milan Percan in režiser s starimi omarami in dvema vhodnima (tudi gledališkima) portaloma na vsaki strani poskrbela predvsem za domišljjsko odprt in funkcionalen odrski prostor za »prevarantsko« igro. Za tipološko in historično stiliziran odrski gib je poskrbel koreograf Domen Valič, za zvrstno, jezikovno in tipološko raznoliko, slojevito ter funkcionalno izbiro govoric ter za njihovo zanesljivo izreko pa lektorica Maja Cerar. Sekstet radoživih komedijantov in ubranih pevcev se pred občinstvom po zgledu *commedie dell'arte* virtuosno preoblači in hipoma značajsko preoblikuje

kar v 14 komedijskih vlog. Prva mojstra značajskih pretvorb in najbolj žlahtna »prevaranta« sta nedvomno Gašper Tič (v vlogah obubožanega in skoporitnega starca Virginia, Gherardove jezične gardedame Pasquelle, Flamminijevega zapitega sluga Crivella ter »francoskega« lastnika gostišča pri Špeglu Agiata) in Uroš Smolej (v vlogah premožnega in pohotnega starca Gherarda, pa prsate dojilje Virginijevih dvojčkov Clemenzie, asketsko zarobljenega in nevarno zarobljenega Virginijevega sluga Scatizze ter »germanskega« lastnika gostilne pri Škisu Frulla). Osrednjo vlogo dvojčice Lelie, ki se dejavno upre prisilni možitvi s starcem s spremembo spola v paža Fabia in s »prevaro« v tečajih zamaje ustaljene spolne prakse, je skrbno odmerjeno upodobila Viktorija Bencik Emeršič, njenega večinoma odsotnega brata dvojčka Fabrizia, ki se samoumevno zmagovito (kot izgubljeni sin) pojavi šele v srečnem finalu, pa samoposmehljivi Jurij Drevenšek. Vlogi možitveno neučakane in razvajene lepote Isabelle ter predrzno stvarne in odkrite pocestnice Helene je prispevala Nika Rozman, umetelni vlogi samovšečnega meščana Flamminia ter pesniško zasanjanega in gostobesednega študenta Pietra pa Domen Valič.

SLAVKO PEZDIR

